

SÜMEG ÉS VIDÉKE

(SÜMEG-SZENT-GRÓT.)

TÁRSADALMI HETILAP.

A SÜMEGVIDÉKI GAZDAKÖR ÉS A SÜMEGI NÉPBANK HIVATALOS LAPJA.

Megjelenik minden vasárnap.

HIRDETÉSEK: 2 hasábos példány egyszeri hirdetésnél 9 kr., többhöz 10-15-ig 7 kr. — Helyesdíj 30 kr. Hirdetéseik és díjait HORVÁT GÁBOR nyomdájába küldendők.

Előfizetési árak:	
Egész évre	4 frt.
Fél évre	2 frt.
Negyed évre	1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.	

Felelős szerkesztő:
ÉLÉSKAROLY.
A kiadó neve:
Lukonich Gábor dr.
Bárdi György dr. Darnay Kálmán.

A lap szellemi részét illető közleményeket a szerkesztőséghez kérünk.
Előfizetési pénzek Darnay Kálmánhoz, a kiadó hivatal főnökéhez küldendők.
Kéziratokat nem küldünk vissza.

Félszázados jubileum.

Szabadságharcunknak félszázados jubileuma, melyet márc. hó 15-én kegyelettel megünneplünk, egy kis történelmi visszatekintésre kényszerít bennünket.

A királyok trónraléptükkor mindig esküvel kötelezték magukat, hogy szabadságainkat, jogainkat megtartják, eszerint alkotmányunk nem sorozható egy sorba azon népekével, melyeknek egyesei nem alkotmánytalan, hanem a fejedelmek részéről csak itt-ott némi engedelménnyel bírtak, mint pl. Franciaországban; de azon népek alkotmányával sem hasonlítható össze, melyeknek államformájuk, mint köztársaságok a múlt századokban nagy önállóságra, hatalomra és hírre vergődtek, mint pl. Genua és Velence. Ezer éves jogaink Európa csak egy népénél találtak hasonmásra t. i. az angoloknál, tekintve Svájc köztársaságától. S mégis sok küzdelem folyt századokon keresztül jogok fenntartásáért, mert a felfogás és jogérzés az egyéni és a kor nézetével ellenkezett, azokat a sértetetlen, állítólag Istentől nyert fejedelmi jogok hatáskörébe vágóknak tekintették. Ezt a ferde felfogást a mai haladott kor már régen megcáfolta és az osztott jogok elvét nemesak hogy kimondotta, hanem azt tényleg életbe is léptette. De nálunk a kölcsönös szerződés a nemzet és fejedelmek között az ezer évet multa. Amnyiban kivélt képez alkotmányunk az európai népesalád jogai közt. Követeléseink még jogosabbak voltak az észak-amerikai gyarmatokénál,

melyektől újabban a szabadság megtestesítését származtatják.

Nem lehet hazánk nemzeti öntudatának őbredését a többi európai népekétől elszakítani, mert összefüggésben áll ez azokéval és csak így lehet azt megérteni.

Az első francia forradalom nagymérvű eseményei nem valami véletlennek tulajdonítandók, az ily világraszóló eseményeknek a népek életében mindig vannak előzményei és következményei. Hogy melyek voltak a francia forradalom legfőbb okai, köztudomású dolog: a szellemi elnyomás és az erkölcsi súlyosodás a legfőbb körökben, ez volt Rómának bukása és ez volt előzménye a francia forradalomnak is. A szabadságtól, az ember e természetes és vele született követelményétől büntetlenül megfosztani nem lehet, a természeti és politikai jogok előtti egyenlőség jőzan elve a társadalmi életre való átültetésénél a franciaúknál tulhajtásokban fajult el. Az első francia forradalom jőzan eszméi tulzásba mentek át az ismert kegyetlenséggel. Nagy tévedés azt hinni, hogy a szabadság szülőházaja Franciaország. Van annak még ennél is sokkal mélyebb gyökere. A 18. század bölészetének elveit a francia forradalom valóította meg, de sem ez, sem pedig a 16. századbeli reformáció nem a szabadságnak szülőföldje, — az csak ilyen történelmi mozzanatokban nyert alakot — a szabadság szerintem az emberrel született postulatum.

Franciaország a szabad eszméket a maga tulzásaival együtt csak egy időre va-

lósította meg és egyuttal hatalmas kezével szőrtta azokat vetőmagként a népek fogékony szellemi életébe, mely mag azonban később terebélyes fává nőtt. De mint minden tulhajtás az ellenkező végletbe szokott átmenni, ugy történt ez itt is franciákkal. De felülkerekedett ezek közt egy nagyravágyó ember, ki a francia népet mintegy üstökénél fogva rázta, mint szőfogadatlan gyermeket az elkövetett kegyetlenségeiért és az európai fejedelmeknek is megmmtatta, hogy ők nem az Isten kegyelméből való népek zsarnokai, mig végre ő neki is nyakát szegte a határtalan dicsvágya.

A szorongatott fejedelmek azt mondták népeiknek, hogy Napoleon elleni háboruk viselésének csak az a célja, hogy a népek szabadsága, anyagi és szellemi függetlensége és jogai biztosittassanak. A népek hittek a fejedelmek szavaiban, de mennyire megfeleltek ez utóbbiak tett ígérétekről és mennyire megszegtek azok adott szavukat. A bécsi kongresszuson levő fejedelmek ígérték, hogy Francia-, Spanyol-, Lengyel- és Poroszország és a többi német államok is önálló alkotmánnyal fognak birni s midőn a népek szavuknál fogták fejedelmeiket, elnyomták ezek szabadságát ígéréttükkel együtt.*

De az öntudatra ébredt nép nagyon jól tudja a megszegett ígéletnek nagy jelentőségét felfogni. Az elnyomás és ígéletsszegés az életrevaló népeknél még mindig — a szabadságok, a jogok és törvények elismerését

* Kivételek itt is voltak: Károly Ágost Szász-Vajmár nagyhercege — dicséretére legyen mondva — a népek ígélet politikai szabadságot tényleg meg is adta.

Az 1848—49-iki gyűjtemény és Kossuth-muzeum.

A történelem igazolja, hogy csak az a nemzet számíthat maradandó létre, mely a mult nagy idők emlékeit kegyelettel ápolja, hálából oszlopot emel a nagy korszakok kimagasló alakjainak, erekyeként őrizve mindazon dolgokat és tárgyakat, melyek a nemzet régi dicsőségét hirdetik.

Ily gondolatok támadtak lelkemben, midőn az 1848—49-iki muzeumot e napokban meg szemlélttem, mely méltó arra, hogy a nemzet, de kiválólag a székesfőváros figyelmét, eme az ország területén a 48-as nagy időkre vonatkozó arcképek, eseményképek, fegyverek és egyéb emléktárgyakban leggazdagabb gyűjteményére felhívja.

Ennek a valóban becses és nagyszerű muzeumnak sok ezerre menő emléktárgyait Kreith Béla gróf gyűjtötte össze nagy tuzással, de még nagyobb szeretettel.

Amidőn Kreith az előbbi 48-as becses gyűjteményt a Nemzeti Muzeumnak átadta, sokan azt hitták, hogy a gróf talán kifáradva munkájában felhagyott készülni a nagyidőkre vonatkozó emlékek további gyűjtésével. Nagy örömmünkre szolgált azonban a midőn 3 év előtt kijelentette Kreith, hogy csak most kezd igazán a szabadságharc emlékek összegyűjtéséhez, mert mint mondá: most kezdi magát e téren szakembernek tartani.

És valóban így is van, mert a stefániauti 1885-iki kiállítási műcsarnokban elhelyezett és 3 év óta gyűjtött muzeum legalább tizszer —

értékesebb s becses emléktárgyak mennyiségében is sokkal nagyobb, mint a minő volt a nemzeti muzeumnak átadott 48-as gyűjtemény.

Hogy a főváros által díjtalanul átengedett stefániauti műcsarnokban elhelyezett 1848—49-iki és Kossuth-muzeum anyagának nagy mennyiségéről fogalmat alkothassunk, tudnunk kell, hogy az említett épületbe 23 nagy butorszállító kocsi-val bevitt tárgyak elrendezése tavaly májustól ez évi február hó elejéig tartott. A fővárosi vigadóban 5 év előtt rendezett 48-as kiállításnak tárgyai kiesinyes jelentéktelen apróságok voltak ehhez képest.

A gyűjtemények legbecsesebb része a halhatatlan Kossuthnak ezer és tizenegy különböző nyomtatott képe. Ezek közt a világ minden részében 1841-től máig fényképezett és nyomtatott 400-nál több Kossuth-arckép van, közte nyomtatott életnagyságu Kossuth-kép 44 féle, melyekből legfeljebb 14—15 féle van általános ismert kép, a többi mind külföldi és olyan, amely ma már nagyon nehezen szerezhető meg. Ezen kívül 600-nál többféle olyan esemény és csoportkép van, amelyek mindegyikében látható Kossuthalakja is Tehát ezernél többféle Kossuth kép összegyűjtve Európá és Amerikának csaknem minden államából.

Kreithnak sokévi munkálkodásába került ez óriási képanyagot szakemberek segítségével — Kossuthot személyesen ismert festő és szobrász-művészekkel, Kossuth legközelebbi rokonai és barátainak közreműködésével — tanulmányozva és összehasonlítva megállapítani, hogy az 1011 kép közt csak 30-hat képen van Kossuthnak 48-iki és öregkorabeli arca híven etalálva.

E képek nyomán Kossuth Ferenc festette meg gróf Kreithnak ajándékba a legtökéletesebb 1848-iki Kossuthot, kétféle állásban. A jobbik most lett kész. Az öregkori Kossuth arcképek közt is legtökéletesebb és egyetlen híven talált arckép az, a melyet Kossuth Ferenc Turinban festett édes atyjáról. Ez a kép az ősi tárlaton is ki volt állítva.

Ugy az 1848-iki, mint az öregkori Kossuth-festmények másolási és sokszorosítási jogát Kreith muzeumának ajándékozta Kossuth Ferenc orsz. képviselő. Az 1848—49-iki és Kossuth-muzeum festő művészi most az említett képekről kitűnő festményeket készítenek városoknak, megyéknek és egyesületeknek.

A képeken kívül 73 különböző minden korbéli Kossuth-szobor van a fővárosi szabadságharc muzeumban. Ezeknek a szobroknak is nagyrésze külföldön készült. Ez összes szobrok tanulmányozása után a muzeumban most készült el Kossuthnak 1848—49. leghívebb egész és mellszobra városok és községek számára. Az öregkori szobrát Kossuthnak ugyancsak Ferenc fia készítette el, amely szobor eddigelé a legjobb valamennyi között. A különböző helyeken eddig állított Kossuth-szobrok mind rosszak.

Az ezertizenegy nyomtatott Kossuth kép berámázva, kronológia szerinti sorrendben függ a muzeum épületének felső világítású 8 méter magas nagytermében. A terem tetejétől egész le, egyik kép szorosan a másik mellé függesztve, teljesen elfoglalja az 500 négyszögméternyi négy falat. — Ennél nagyszerűbb látványt képgyűjtéshez értő ember soha életében nem látott. A muzeum ezenkívül még 9 termet foglal el.

Felder báró v. b. titk. tanácsos, Bécsnek

szülte. Spanyol, Portugál, Nápoly és Piemont népei fejedelmek iránti elégedetlenségüknek kellő kifejezést is adtak, míg azután Görögország hazai és szabadságszeretetének üszke a franciák és oroszok szítása következtében lobot vetett, hősies magukviselése az összes európai népek rokonszenvével találkoztott. Görögország kivívta a maga függetlenségét, ura lett országának.

A franciák megsokalták új szabadságuk elnyomását királyuk részéről, ki a száműzetés keserű kenyerét ette, ki keveset tanult száműzetésében, pedig erre elég alkalma lett volna és tudhatta, hogy a népek szabadságszeretetében rejlik a fejedelmek iránti szeretet is. Ebben találják fel a királyok legfőbb támaszát és boldogságukat.

A franciák követték a görögök példáját. A júliusi forradalom alkalmat szolgáltatott arra, hogy Svájc demokratikus alkotmányt nyert, oka lett, hogy Belgium Németalföldről elválasztott és a lengyeleket is biztatta függetlenségük kivívására. De ugyanazon kéz, mely a görögöket támogatta szabadságuk elnyerésére, képes volt elnyomni saját alattvalóinak függetlenségi vágyát. (T. i. Oroszország lengyel alattvalóit 1831-ben.)

Franciaország megint csak türelmetlennek találta monarchikus államformáját, királyát a trónjától megfosztva a legradikálisabb alapon nyugvó köztársaságot létesítette. A februári francia forradalmat követte a csehek, bécsiek, németek és olaszok lázadása és így Európának nagyrésze forrongott politikai szabadsága elnyerése érdekében.

Az 1848. év április 11-én szabadságunk és jogaink kellő elismerést nyertek: alkotmányunk a haladott kor igényeihez képest átírt.

„A független magyar miniszteriumot a népképviseléssel együtt megalkottuk. Erdélyt Magyarországgal egyesítettük. Kimondtuk a köztelhelyesítést. Feloldottuk a jobbágság és urbériség kötelékeit; megszüntettük a sok százados rendi alkotmányt. Eltöröltük a papi tizedet is, az ősiség jogrendszerét is. A sajtó bilincseit feloldoztuk és szabaddá tettük a véleményt. A nemzeti színt és az ország címerét egykori jogaiba visszahelyeztük. A közigazgatást rendeztük s nemzeti őrsereget állítottunk az új alkotmány mellé ör gyanánt.”

De a nyert szabadságnak sokáig nem örvendhettünk. Az ármányos kéz megtagadta tőlünk igazságos jogainkat és kényszerített bennünket fegyverhez nyulni. Szabadságharcunk a világsi fegyverletétellel végződött.

A nagy idők félszázados évfordulóját tartjuk meg most, márc. 15-én, emlékét annak, mely zálogul szolgált nekünk a jobb idő reményének.

A mi 1849. év aug. hó 13-ától 1867-ig

az ország függetlenségével és jogaival, szóval: alkotmányával történt, erről én most nem szólok. Erre a feledékenység fátyolát borítottuk, csak az újabb időről akarom még egynehány szóval e cikket befejezni.

A forradalom nagy lökést adott ugyan a nemzeti életnek, de az erre következő szomorú idők az ország gyásznapjainak nevezhetők és a nemzeti öntudatnak munkája csak az alkotmány helyreállításával veszi kezdetét. S azóta tapasztaljuk, hogy az országos intézményeket a nemzeti öntudat hatja át. A jelek is oda mutatnak, hogy a magyar államéletnek és a társadalomnak az a törekvése, hogy hazánkban a különféle nemzetiségek eggyé olvadjanak, hogy idővel egy egészet képezzenek: egy erős magyar nemzeti testületet öntudatos érzettel. A különféle intézmények, melyek legújabbban hazánkban létesültek, tagadhatlanul mind helyes cél felé haladnak. E célra az első és hatalmas lépés a márciusi nagy nap vívmányai adták. E napot a nemzet közérzete ünnepé szentelte. Üljük meg szent kegyelettel a múlt és erős bizodalommal a jövő iránt.

Wiesinger Károly.

Hova forduljon a gazda tanácsért?

Szólás-mondás, de régi példabeszéd: A magyar embernek nem kell tanulni. Elég, ha gondolkodik. S gondolkozott is a magyar gazda sokáig, közben-közben a kártyát is megkeverte, amíg el nem érkeztek a nyolcvanas évek mostoha gazdasági viszonyai, amíg a buza ára nem szállott 6-7 frtra. Akkor azonban elérkezett a cselekvésnek az ideje, az egyszerű gondolkodás már nem volt elég a megélhetésre. Kezdünk kísérletezni, nem volna-e hasznosabb a buza helyett cukorrépát, burgonyát, cikoriát stb. termesztetni. Sőt egyesek kísérletet tettek arra nézve is, nem lehet-e két kalászt termesztetni ott, ahol eddig csak egy termett. Szóval mezőgazdaságunk új korszakba, a haladás korszakába lépett. A elfogultlan szemlélőnek el kell ismernie, hogy mezőgazdaságunk óriásan fellendült az utóbbi 20-25 év alatt s bizonyos, hogy nagyon elmaradt az a gazda, ki ez idő alatt bruttó jövedelmét meg nem kétszerezte.

Csak az a kérdés ezek után, vajon olyan-e ma már a mi gazdasági rendszerünk, amely a tökéletesség netovábbja, a melyen többé javítani, lendíteni nem lehet, amely a lehető legnagyobb bruttó és nettó jövedelmet szolgáltatja? Sajnos, e kérdésekre nemmel kell felelnünk. Előismerjük ugyan, hogy gazdasági viszonyaink különösen az utóbbi évtizedben nagyot lendültek, annak dacára a tökéletestől nagyon, de nagyon messze vagyunk. Kezd ugyan már a mi gazdaközönségünk fogékony lenni az újítások iránt is, de a legtöbb esetben nem számitással újít, hanem azért, mert látja az újítást másnál is, de nem tudja, hogy az az újítás, amelyet más jónak talál, jónak fog-e bizonyulni az ő viszonyai között is, mert nem vett ma-

gának fáradságot, hogy a szóban forgó újítást kiismerje, tanulmányozza, mielőtt alkalmazná.

A minapában vasuton való utazás közben mondja egy uri ember, hogy tavasszal buza vetéseit Thomas-salakkal fogja behinteni, mert az egy földbirtokos társánál oly kitűnő befolyással volt a terméshozamra. Én elhűlve hallgattam terveit, s csodálkoztam azon, hogy foghat valaki műtrágyázáshoz, mikor még azt sem tudja, hogy a salak a legnehezebben oldható műtrágya, amelynek felhasználására nem egy tavasz, de egy álló esztendő sem elég. Ha ilyen felületes ismeretek alapján alkalmazza a gazda az újításokat, akkor nem lehet csodálkozni rajta, ha azt ép oly hamar sutba dobja mint haszontalant, a milyen hévvel alkalmazta felületes ismeretek alapján.

Arról pedig — csak legyünk egészen őszinték — már csakugyan igen kevés gazdának van halovány fogalma is, hogy ad-e ő annyi trágyát talajának, amennyi elegendő a talaj termőerejének fenntartására, hogy az ő trágyázási rendszere mellett emelkedik-e vagy apad-e talajának termőképessége? Pedig a gazdálkodásnak ez a kardinális pontja, e körül forog az egész gazdálkodás. Ha e tekintetben nem helyesen járunk el: kárba vesszük összes fáradságunk, kielégítő vagy jó eredményt soha sem érhetünk el. Hogy pedig éppen e tekintetben országoszerre nem helyesen járunk el, azt mutatja az a megdönthetetlen tény, hogy a nyugati állam természetlagai nem csak fedezik a mienket, de a legtöbb helyen annak a kétszerezésén is túl emelkednek. Kevés az állattalommányunk, műtrágyát is keveset használunk, miként lapunk más helyén erre rá mutatunk.

A kezelésünk alatt álló birtokról nem készítenek üzempert, s így nem tudhatjuk, nem lehet-e birtokunkat jövedelmezőbben kihasználni, nem tudjuk eleve, mennyinek kell lenni a bruttó bevételnek és kiadásnak, mennyinek a tiszta haszonnak. Sőt ha váltó gazdaságot üzünk is, a váltó úgy van beállítva, hogy lehető legnagyobb hasznot már csak azért sem érhetünk el. Ösmerek gazdaságot — nem egyet — hetes forgással, ahol az első évben meg lesz ugyan trágyázva a talaj, de azután hét évben keresztül egy szem trágyát sem kap, buza pedig a negyedik és hetedik évben jön bele. Hogy az ilyen váltógazdaság a talajt tönkreteszi s fél annyit sem ad, mint a mennyit helyesebb kezelés mellett adhatna, azt mindenkinél tudnia kell, aki némi ugynevezett tudományos gazdasági ösmerrrel bír.

Nem vonjuk kétségbe, hogy birtoküzempert kidolgozni, annak a ki nem sokat foglalkozik gazdasági tudománnyal és írásos munkákkal, igen nehéz, de meg van adva a mód és alkalom ilyen üzempert alhoz érni, azaz sokat foglalkozó egyénekkel díjtalanul kidolgoztatni. A magyarországi gazdasági akadémián, a debreceni, kassai, keszthelyi és kolozsmonostori gazdasági tanintézeteken gazdasági ügyekben tanácsadó bizottság van felállítva, mely bizottságnak feladata bárkinél is gazdasági ügyekben díjtalanul felvilágosítást, tanácsot adni. Akár üzempertet kell valamely birtokról készíteni, akár állattenyésztési, növénytermelési stb. ügyben kell tanácsot adni, ezek a bizottságok a legnagyobb szakértelemmel díjtalanul adják azt meg. A gazdának csak egy levelet kell írnia az illető intézet igazgatóságához, hogy a legjobb és teljesen kimerítő választ kapjon.

Tanuljunk, haladjunk, hogy gyarapodjunk!

regi polgármestere, a legnagyobb arcképgyűjtő, ki Európa és Amerika összes arckép gyűjtőivel levelezett, kijelentette, hogy sem I. Napoleon, sem Bismark képeiből nincsen 500 különféle kiadvány összegyűjtve, tehát félannyi sem, mint mennyit mi birunk halhatatlan Kossuth atyánk képeiből. Egy embernek különféle arcképeiből a világon ez a leggazdagabb gyűjtemény.

Ezenkívül még háromezernél több példányt tartalmaz a Kreith-féle 48-as Múzeum egyéb emléktárgyakból: a tábornokok és jeles emberek és csaták képeiből, proklamációk, okmányok, fegyverek, felszerelési tárgyak, osztrákoktól elvett zászlók és más 1848-49-ki ereklyékből: itt vannak Kossuth ruhái és csaknem összes turini butorai is. Ha a magyar nemzet valaha független lesz, akkor e tárgyak százazereket fog érni.

Hogy milyen fáradsággal odaadással és e mellett mily rendkívüli találeménységgel gyűjtötte és vásárolta össze gróf Kreith az 1848-49-es Kossuth-múzeumának mesés gazdag tartalmát, arról csak azoknak lehet fogalmuk, akik őt közelebbről ismerik. Ennyi leleménységet pénz ügyi vagy ipari vállalatokra értékesítve, bizonyos százezeket szerezhetett volna Kreith gróf.

A hazai és külföldi lapokban, valamint sok ezerre menő körlevelekben olvashattuk ama felhívást, hogy a fővárosi 1848-49-i és Kossuth-múzeum pénzübeli és más jutalmakat ad még azoknak is, akik csak hírül adják, ha láttak vagy ha csak létezését is hallották valamely olyan 48-as kőpnek, esetleg más emléktárgynak,

amelyet az 1848-49-i múzeum megszerezhet. Ezen az uton tudta meg Kreith gróf, hogy hol voltak (három helyen is) osztrákoktól elvett s rejtve tartott zászlók — E rendkívül ritka emléktárgyakat, a zászlókat, a 48-i múzeum tavaly vásárolta meg.

A nemzeti múzeumban még osztrákoktól elvett zászló nincsen.

Ezen kívül ugyancsak a Kreith-féle 1848-49-i és Kossuth-múzeumban van ma Kossuthra vonatkozó leggazdagabb adat gyűjtemény. A napi lapokban megjelent összes Kossuth levelek és újságokképek le vannak írva a harmincas évek közepétől kezdve Kossuth haláláig. Megvannak Kossuthnak Amerikában és Angliában elmondott és gyorsírás után kiadott angol beszédei és felolvasásai magyarra fordítva, végre a legnagyobb része ama tárcáknak, cikkeknek, sőt újdonságoknak is, a mit Kossuthról írtak a 40-es évektől máig könyvek és hirlapokban.

Ebből az óriási és teljesen rendezett anyagból írja meg Kreith Béla a nagy Kossuthnak életrajzát, amely mű díszes album alakban közölni fogja mind az ezer és tizenegyz Kossuth képet is.

A stefániauti Gerbeaud és Gruber kioszkok közt épült 1885-iki kiállítási múcsarnokban elhelyezett fővárosi 1848-49-iki és Kossuth-múzeum a mi dicső Kossuth atyánknak, az 1848-49-iki szabadságharc hőseinek és vörösnink emlékezetének valóságos temploma.

Haza és Isten elleni vétkeket követve el a főváros, ha ezt nem támogatná, ha pedig még

a mai helyiségéből is kiköltöztetnék, akkor valóban oly szörnyű képtelen dolog történne, mint midőn Haynaut Budapest diszpolgárává választották.

Teljes reményünk van, hogy úgy a székesfőváros, valamint községeink, városaink és egyesületeink is támogatni fogják e múzeumot, sőt köszönetet és elismerést fognak szavazni Kreith Béla grófnak, az 1848-49-ik és Kossuth-Múzeum felkes alapítójának, páratlanul sikerült nagy munkájáért és áldozatkészségéért.

Sissovich Károly.

(Kossuthnak gróf Kreith Bélához intézett leveléből.)

Turin, Via die Mille 22. 1892. október 15.

Kedves gróf Kreith!

Engedje megújítanom köszönetemet becses látogatásáért, mely mindig kedves emlékeim közé fog tartozni, s nagyrabecsülésemet a fáradságtalan buzgaloméért, s eléggé nem méltányolható áldozatkészségeért, melyet ön a 48-49-iki korszak történelmét felvilágosító adatok kifizetésére s összegyűjtésére és a tényezőkre való visszaemlékezés ében tartására szentelni meg nem szűnik, oly hazafini igyekezet ez, mely ama nagy nemzeti erőfeszítés iránti érdeklődés élesztesével hatályosan közrehat arra, hogy a multnak kegyeletos emlékezte esiraja legyen a jövődönök.

Fogadja gróf ur tiszteletom kijelentése mellett őszintén barátságos üdvözlömetet.

Kossuth Lajos.

Felhívás.

Tisztelt városi közönség!

Városunk is részt vesz ama országos zert tartandó magasztos ünnepben, amelyet a márciusi nagy nemzeti vívmányok felszázados emlékének szentelünk, hogy leróni iparkodjunk ama hálát, kegyeletet és tiszteletet, melyet a nagy korszak alakjai iránt keblünkben érzünk.

Felhívjuk tehát városunk érdemes közönségét, hogy folyó hó 14-én este 7 órakor ablakaikat kivilágítani s házaikat fellebegtetni, 15-én reggel 9 órakor a plébánia-templomban tartandó istentiszteleten és este fél nyolckor a kaszinó nagytermében a kaszinó által rendezendő ünnepem minél számosabban megjelenni sziveskedjenek.

Sümegen, 1898. március 12.

Malomsoky János
jegyző.

Kondor József
városbíró.

H I R E K.

— **Kérelem.** Lapunk hátralékos előfizetői tisztelettel kérjük, sziveskedjenek hátralékaikat minél előbb beküldeni.

— **Március 15.** A sümegi kaszinónak folyó hó 15-én este tartandó ünnepe iránt, melyen a nagy korszak ötven éves fordulóját üli meg, városzerte élénk érdeklődés nyilvánul és előre láthatólag az ünnep minden pontjában imponzáns lesz. Az ünnep után étlap szerinti vacsora, majd tánc következik.

— **Az önkéntes tüzoltó egyesület közgyűlése.** A sümegi önkéntes tüzoltó-egyesület folyó hó 6-án tartott évi rendes közgyűlést, melyen **Barkóci Károly** elnököl. Elnök a gyűlést megnyitván, a múlt ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése után **Banfi Alajos** pénztáros számolt be az egyesület vagyoni állapotáról. E szerint a múlt év bevétele 556 frt 9 kr. kiadása 514 frt. 53 kr. volt, tehát a pénztári maradvány 41 frt. 53 kr. Az egyesület tartozása 1119 frt. 44 kr., mivel szemben a ház és felszerelés 6344 frt. értékben áll. A számvizsgálók jelentése szerint a számadás rendben lévén, **Banfi Alajos** nak a közgyűlés a felmentést megadta. A jelen év költségvetését 279 frt. 56 kr. bevétellel és ugyanannyi kiadással a közgyűlés elfogadta.

Éles Károly titkár a múlt évről szóló jelentését a közgyűlés elfogadta s elhatározta, hogy az a jegyzőkönyvbe iktattassék. Most elnök maga és tisztviselők nevében a bizalmat megköszönve és lemondott, felkérve a gyűlést, hogy a választások megjelölésére korelnököt válasszon s kijelentvén, hogy az elnöki tisztséget többé el nem fogadhatja s a gyűléstől távozik. A gyűlés korelnökül **Banfi Alajost** választotta meg. Ennek felhívására elnökül újból egyhangulag **Barkóci Károlyt** választotta meg, s érte küldöttséget menesztett. **Barkóci Károly** visszatérvén, a közgyűlésnek szívből fakadó meleg és osztatlan bizalma előtt végre is meghajolt s az elnökséget ismét elfogadta. **Kellemen Károly** dr. főparancsnokot azonban nem sikerült állásának megtartására bírni. Ő még a múlt év őszén kijelentette, hogy csakis a tisztújító közgyűlésig marad meg állásában s ez elhatározáshoz ismét télt kérelem dacára is szilárdul ragaszkodott. A közgyűlés ekkor **Krisztinkovich Józsefet** választotta főparancsnokul s nagyszámu küldöttséggel hívta meg a közgyűlésbe. Az új főparancsnok megjelenvén, kijelentette, hogy a bizalmat elfogadja s kérte, támogassák őt oly lelkesedéssel és odaadással, mint aminőt ő az egyesület érdekében kifejtteni iparkodik. A további választás eredménye: Aelnök **Mojzer József**, alparancsnok **Fejes Lajos**, titkár **Éles Károly**, pénztáros **Banfi Alajos**, orvos **Lukovich Gábor** dr., ügyész **Surgóth Miksa**, osztályparancsnokok: **Károlyi János**, **Holba József**, **Simon Lajos** és **Szjártó György**, segédtszít és szolgálatvezető **Kardos Samu**, I. szertáros **Kondor Lajos**, II. szertáros ifj. **Horvát József**; választmányi tagok: **Kellemen Károly** dr., **Sümegi Tivadár**, **Talabér Károly**, **Kondor József**, **Lásár Károly** és **Tóth József** órák a pártoló, **Böröc János**, **Molnár Endre**, **Molnár Ferenc**, **Molnár Kristóf**, **Fuk Matyas** és **Lissli Gyula** a működő tagok közül; pótagok: **Csutoras József** és **Epstein Udén** a pártoló és **Csiszár Kálmán** a működő tagok sorából. A számvizsgáló bizottság tagjai **Possonyi József**, **Hladny János** és **Scheiber József** lettek. Miután a jegyzőkönyv hitelesítésére az elnök **Sümegi Tivadart** és **Talabér Károlyt** felkérte, a gyűlést bezárta.

— **Vasár.** A kereskedelemügyi miniszter megengedte, hogy **Fanosházán** a f. évi március 19-re eső országos vásárt kivételesen március 18-án tartsák meg.

— **A telefon.** A vármegyénkben tervezett telefonhálózatról lapunk múlt számában közöltékhez kiegészítéssel még közöljük, hogy teljes és kedvezményes díjfizetők csak a járás szék-

helyén lehetnek. Kedvezményes díjfizető lehet állami, megyei, városi, községi és egyházi hivatal, továbbá jótékony célú intézet. Az államépi tészeti hivatal által elkészített költségterv szerint járásunk területén 1600 frtba kerülne a telefon, melyet az összes községek aránylagosan viselnek, míg a gyalog és igás munkaerőt azok a községek szolgáltatnák, amelyeknek területén a hálózat átvezet. A járások székhelyeinek összekötése az egyes községekkel még nincs tervezve, de a képviselőtestületek jól teszik, ha ebbeli óhajuknak kifejezést adnak.

— **Magyarország állatállománya.** Nagyon érdekesek ama adatok, melyeket a legutóbbi állatszámolás alkalmával gyűjtöttek össze, s bár lapunk tere nem engedi, hogy ez érdekes statisztikai adatokkal behatóbban foglalkozzunk, mégis szükségesnek tartjuk, hogy az adatoknak főbb vonásait bemutassuk. Magyarországi állatállománya 1884-ig leginkább a juh tartás megszorítása okából némileg hanyatlott. 1895-ig azonban 851.484 drb. számú marhával szaporodott, ami igen örvendetes jelenség. Polytonos gyarapodást csak a szarvasmarha- és sertésállomány mutat fel, mely 1870 óta szarvasmarhánál 1.229.072, a sertésekénél 2.753.785 darabot tesz, vagyis a szarvasmarhánál 26, a sertésnél 74% a szaporulat. A lóállomány 1884-ig némi hanyatlást, azután határozott emelkedést mutat, mely 1870 óta 72.634 drbot tesz, illetve 4% ot. Feltűnő a juhállomány apadása: 25 év alatt az ország juhállománya 6.762.444 drbbal, vagyis 48%-kal apadt; olyan nagy ez az apadás, aminő egyetlen egy államában sem fordult elő a kontinensnek. Szerencse, hogy a juhállomány óriási apadását nemcsak ellensúlyozza, de jóval fölé is a szarvasmarha állomány szaporodta, a melyre azonban megfigyendő, hogy nem minden vidéken az országnak volt a szaporulat egyforma, sőt az eltérésre e tekintetben nagyon is jelentékenyek. Legnagyobb arányban a szaporodás az alföldön volt, ahol némely megyékben a szaporodás 70%-ot is kitesz, ellenbe legcsekélyebb az észak keleti felföldön. Egyes megyékben csak 6% o. Nemesak a létszám szaporodott azonban, de a fajta aránya is lényegesen megváltozott, mert míg 1870-ben az ország szarvasmarha állományának 81.0% -át tette ki a magyar-erdélyi szarvasmarha, addig ma csak 64.4% -át teszi ki, s míg a jelzett évben csak 787.503 drb. nyugoti származású szarvasmarha volt az országban addig 1895-ben azok száma 1.940.303 drbra emelkedett. Míg tehát az utóbbi 25 évben a magyar fajtaú szarvasmarha száma csak 28 ezer drbbal, addig a nyugati fajtaú szarvasmarha létszáma 1.250.000 drbbal szaporodott. A magyar erdélyi szarvasmarha különösen az alföldön és az ország keleti részeiben van általában elterjedve, ellenben a nyugoti szarvasmarha melyek köz a piros tarka domináló — inkább az ország nyugati részeiben.

— **Áthelyezés.** **Salamon Ferenc** sümegi és **Kis Lukacs** köveskallai esendőrőrsparancsnokokat kölcsönösen áthelyezték.

— **Magyar név.** **Goldmán Samu** pacsai lakos nevével belügyminiszteri engedéllyel **Zala-ra** változtatta.

— **1848—49-i szabadságharcunk** emlékére ünnepélyt rendező egyesületek és községek legszébben jubilálhatják a nagy idők évfordulóját, hogyha Kossuthnak és Petőfinek képét veszik meg ez alkalomból a fővárosi 1848—49-i és Kossuth-muzeumtól. Ez a nagyszerű gyűjtemény most a Stefánia-ut 51. sz. a. van a milleniumi nagy kiállítás területén. Egy életnagy szép olajfestésű Kossuth vagy Petőfi mellkép gyönyörű rámmal 30 forintba kerül, vannak drágábbak, sőt olcsóbb fénykép utánzatu ilyen képek is 10 frtért. Községeknek, kik Kossuth atyáknak szobrot állítanak, az 50 éves évforduló alkalmából, életnagy valódi bronz mellszobrokat kemény kőtalpazattal, a Kossuth-muzeum olcsóbban készíti, mint a mennyibe kerültek az eddig felállított ama Kossuth-szobrok, amelyek mind horganyból (zink) készültek, puha homokkő talpazattal. Aki a szobrokból vagy a fent leirt képekből a Kossuth-muzeumtól egy-egy példányt vesz, az támogatja ezzel a 48-as muzeum főtartását. Ez a gyűjtemény a mi dicső hőseink, vértanúink és Kossuth atyánk emléket őrző valóságos nemzeti Pantheon.

— **Alapszabály megerősítés.** A m. kir belügyminiszter a sümegi kath. legényegyesület alapszabályait a bemutatási záradékkal ellátta.

— **Kérelem.** A Szegegy Róziája siremlek ivartartói tisztelettel kérem, hogy akiknél még gyűjtő iv van, azt hozzám küldeni sziveskedjenek. Tisztelettel **Darnay Kálmán**.

— **Elmaradt közgyűlés.** A március 6-ra összehívott városi képviselőtestületi közgyűlést nem tarthatták meg, mert a tagok nem jelentek meg a törvényszabta számban. Ennek következtében a gyűlés tárgyait az április 18-iki közgyűlésre tüzték ki. Bizony nem éppen dicséretreméltó a városatyáknak ez a lanyhasága, mert így megcsik, hogy fontos ügyek egész évi halasztást is szenvednek, mivel nem terjeszthetők idejében a felsőbb forum jóváhagyása alá.

— **Tapolcai nagyközség polgárai f. é. febr.** hó 28-án **Glazer Sándor** városbírót ezen tisztségre egyhangulag és általános lelkesedéssel újból megválasztották. Általános lett az öröm, a midőn a szeretett és tisztelt férfi ezen tisztséget elfogadta. Tapolca nagyon sokat köszönhet **Glazer Sándornak**, mert az ő kiváló képessége és lankadatlan tettereje folytán oly rendezett állapotok jöttek létre, hogy kevés város vetélkedhetnék e tekintetben Tapolcával — A polgárság, hogy tiszteletének, szeretetének és hálójának kifejezést adjon, a választás napján imponzáns fátylasmennettel tüntette ki városbíróját. — **Főt. Ley József** tapolcai plébános a polgárok nevében üdvözölte **Glazer**, móltatva érdemeit, a mikért a község hálás köszönetét tolmácsolta. Másnap a városbíró tiszteletére lakoma rendeztetett, a melyen 120 polgár vett részt. A lakomát számos sikerült felköszöntő adatai és folytonos vidám hangulat mellett a késő éjjeli órákban ért véget.

— **A kínai konyha.** A „Nap birodalmá”-ban az ebédre való meghívás az európai bizonyára nem töltene el valami nagy örömmel. Pedig a kínai született szakács, ki ételait a lehető legnagyobb tisztasággal és szorgalommal készíti el. Ha meghívásait széküldötte, nagy gondot fordít arra, hogy az ételak sorreneje izléselesen legyen összeállítva és étvágygerjesztően legyen felrakva azokra a kicsiny, vörös posztóval bevont asztalkákra. A rizs még a nagyobb ebédeknel is a főételt képezi, sőt a kínai ezt annyira szereti, hogy inkább vegetariánusnak tekinthető. A kínai szakács igen izléselesen tudja elkészíteni a burgonyát, a salátát, a melyek között a krizanteum ricinus olajjal nagyon kedvelt eledel, a babot, borsót, fokhagymát gyökeret stb. A hü neműt azonban a kínai sem veti meg. A disznó-hus majdnem nemzeti eledel s az a kínai, ki disznót nem hizlal, már nagyon szegény ember, kinek a patkány-pecsenyével is meg kell elégednie. Ökröket ritkán vágnak, miután ezeket inkább igavonásra használják. Lóhust, tevehust, azt esznek. Szárnyas jöszágot nagyban tenyésztenek. Kacska, liba, fogoly, szalonka gyakran kerül a kínai asztalára. Hogy a kínai inyeno is bizonyítja az, hogy a békakombot, fecskefészeket, kigyókat rendkívül szereti — enni. Mindamólt fiatal kövér macskák ünnepélyes alkalomkor mégis a piéce de resistancét képezik.

— **Keszthely város pénztári számadásából** a következő általános érdeklő adatok közöljük: Bevételek 61149 frt 34 1/2 kr. Kiadások 61195 frt 84 kr.; pénztári maradvány: 3 frt 50 1/2 kr. Balaton-füred számadási adatai szerint az 1897. évi rendes bevétele 22363 frt 09 kr.; összes kiadása 22204 frt 69 kr. volt.

— **Gyümölcsfák és csemeték iskolája.** A földmiv. miniszter most hagyta helyben az idei gyümölcs-csemete kiosztás tervezetét, a melynek értelmében e tavasszal nem kevesebb, mint 249.144 drb oltott gyümölcsfát és 1.315.830 gyümölcs-csemetét osztanak ki teljesen ingyen az ország minden részén a nép között. E mellett kiosztásra kerül még 363.366 gazdasági fa és cserje, valamint a kosárfonás előmozdítása végett 478.000 nemes faju füzüdvány. A gyümölcsészeti miniszteri biztosság útján kiutalványoztak 102.357 drb. nemes oltóvesszőt. Ezenkívül a mérsékelt áron, az állami faiskolákból eladott gyümölcsoltványok száma is meghaladja a százezeret.

Köszönet-nyilvánítás.

Wilhelm Ferencz gyógyszerész urnak Neunkirchen, Alsó-Ausztria Feltalálója az anti-rheumatis és antiarthritis vertisztító teának Vértisztító köszvény és reuma ellen.

Midőn a nyilvánosság elé lépek, teszem azt azért, mért 1-ször **Wilhelm Ferencz** gyógyszerész urnak Neunkirchenben, hálás köszönetemet óhajtom nyilvánítani, miután vértisztító teája fájdalmas reumámat enyhítette 2-szor teszem azért, hogy mindazoknak, kik köszvény és reumában szenvednek, ajánljam e teát.

Nem vagyok képes leírni, mit szenvedtem időváltozásoknál 3 év óta, pedig Badenban (Bécs mellett) kénfürdőt használtam. Éjszaka nem tudtam aludni, étvágyom annyira hanyatlott, hogy egészen lefogytam. Fentemlitett tea 4 heti használata után fájdalmaim teljesen megszűntek, sőt már 6 hét óta a teát nem iszom, mégis bajomat megszüntnek és testi állapotomat egészen javultnak mondhatom. A kik ezen bajban szenvednek, forduljanak ezen melített teához, meg vagyok róla győződve, hogy hálásak fognak lenni **Wilhelm Ferencz** urnak.

Teljes tisztelettel!
Butschin-Streitfeld gróf
főhadnagy neje.

1848—98.

A Sümeg és Vidéke ünnepi kiadása.

Szerkesztette: Éles Károly.

1898. március 15.

Kiadja: A lapbizottság.

Március 15.

Írta: Jakab Ödön.

Az volt tavasz:

Negyvennyolc tavasza!

Alig hogy összetört

Völgyek vizén a nehéz rabbilincs,

Melyet kegyetlen téli viharok

Kovácsolának rája zsarnokul:

Felmozdult ám ez alvó nemzet is

És megdörgette rácsukott

Vén tömlőcének százados falát,

Hogy megrengett az ég és föld belé!

Magasztos vágyak, virradó remény

Futották bé a szomjú sziveket;

Önézetes kiáltó szózatok

Váltak fel lusta szolgaság jaját;

Láncok szakadtak s vigan harsogott

A szent szabadság szilaj himnusza,

Előzve berki csalogány dalát.

Aztán jöttek rettentő szép idők!

Kigyúlt az ország mind a négy szögén,

S gyilkos vas élén bőven csorranó

Szívek vérével dorbézolt a föld.

Nem a pacsirta költé a napot:

Bősz harci lármá verte fel korán,

És dörgő ágyuk zordon dallamán

Feküdt el késő alkonyon.

Mesék világa támadott elé,

Csodás legendák tárgya szaporult;

A megvadult nép ezrivel

Veté magából ellenségire

Halálosztó félelmes hőseit,

Mennykövét hányó bús felleg gyanánt.

A törpe magyar gyorsan nagyra nőtt,

Csaták tűzében fölemelkedék,

A sümegi kaszinó ünnepén szavalta: D a u s e k
G y u l a.

Mint a hőmérő higanyoszlopa

A nyári nap hevén.

Igen, megnőttél, édes nemzetem!

Küzdelmekben oly magas levél,

Hogy diadalmas, vérző homlokod

Átlátszott távol napnyugat

Sík Óceánja rengeteg ködén,

S egy más világrész büszke népe is

Csodálattal szemléle partiról.

S ha elnyomott is hóhér ellened

Bérenc hordákkal izmosult hada:

Haragja kényén össze nem nem törél,

Csak meghajoltál, mint a fiatal

Súdár fa szála, mely annál nagyobb

Erővel szegi föl nemes fejét,

Minél mélyebben hajták meg elébb.

Te is a porból talpra szökkenél,

Felépítéd romjából sorsodat,

Múltaddal adva fényes foglalt

Az időnek egy újabb ezredét.

S im, most szabad vagy, ünnepelt, erős!

Szolgálatodra készen állanak

A jövődöböl intő századok,

Mikor a népek törvényasztalánál

Legelső hely tesz érdemelt helyed.

Országok fognak semmiségbe dőlni,

De te akkor is élni fogsz,

Történetednek fényén visszajárva

Elalkonyult nagy multak éjibe,

Hol egykor ádáz elienségeidnek

Emlékvirága immár kialudt.

És én nyugodtan alszom majd alant,

Míg síromra az idők árja zúg;

Dicsőségedről lesznek álmaim,

S boldoggá tesz a gondolat,

Hogy a te büszke multadnak valék

Egy kis paránya ide fenn,

Édes imádott nemzetem!

Ünnepi beszéd.

A sümegi kaszinóknak március 15-iki ünnepén elmondotta:

Kellemen Károly dr.

A mennydörgés azt mondja: le térdeidre ember, az Isten beszél. A nép szava is megdördült s mondá: föl térdeidről rabszolga, a nép beszél! Tartásotok tiszteletben e napot, melyen a nép szava először megszólalt. Március 15-ike az; írjátok fel szíveitekbe s el ne felejtsetek. Ezt írta Jókai 1848. március 15-én s a magyar nemzet megfogadta intelmét és híven követte. A mult kegyelete, történelmünk kiváló alakjainak tiszteletére s hazaszeretetünk — a magyarnak ez ősi erőnye — vezettek ma bennünket ide, hogy a régiekről megemlékezzünk s ezzel élésszük keblünkben a hazaszeretet lángját. 1848. március 15-ikét ünnepeljük ma, szabadságunk hajnalát, azt a dicső s lélekemelő napot, mely nemzetünknek új reményeket nyújtott a hosszú tél után, a kedves tavasz megérkezését jelentvén, mely széttörte a tél bilincseit s felszabadította az erőket. E napon, ez ünnepen, midőn minden igaz magyar lelkében magasztos érzések hullámanak, engedjük át magunkat a mult emlékeinek!

A XVIII. század francia íróinak eszméi lassanként átalakították Európa nemzeteinek gondolkozásmódját. Megtanították a nemzeteket arra, hogy kötelességeik mellett jogaik is vannak, mely utóbbiakról ez ideig nagy részben meg voltak fosztva. A szabad eszmék rohamos s általános elterjedése eredményezte, hogy a XIX. század első évtizedeiben, mint két ellentétes erő; a monarchia s népfeltség állottak egymással szemben; az első a hatalom vágya miatt korlátlanul uralkodni kívánt, az utóbbi szabadságot követelt, mert haladni s boldogulni akart. Így fejlődött ki Európában a nagy ellentét a kormányok uralkodó iránya s a nemzetek eszméi, érzelmei s törekvései között. Igaza van Petőfinek: „Ha valamely eszme világszerűvé lesz, előbb lehet a világot megsemmisíteni, mint belőle ezen eszmét kiirtani.“ A haladás és szabadság nemtől szoros frigyre léptek s mint a tavasz felébreszti a természetet dermedtségéből, akként söpörték el a szabad eszmék a szolgaság korát s új életre keltették a nemzeteket. Igaz, hogy ez a megújodás egyszersmind válság is volt, mert a vén Európa láng- és vértengerbe borult, de a sok áldozatnak meglelt a eredménye.

A lét- s szabadságért való küzdelemből talán egy országnak sem jutott oly nagy osztályrész, mint éppen hazánknak. hiszen e kettőért való harc egész történetünkön vörös fonalként húzódik át. Mig más nemzet évszázadokon fejlődhetett, a magyarnak küzdenie kellett fenmaradásáért, küzdenie kellett mint a nyugati civilizatio védőbástyájának egész

Európáért a kelet hatalma ellen. Hosszú időn át nem volt arra alkalma, hogy saját belső életére, annak fejlesztésére gondolhatott volna. Majd sajtáságos helyzete tette törekvését fárastóvá, huzamossá s már-már eredménytelené. Azonban a nemzeti öserő alhatatosan kitartott, végre is diadalnakodott s oly nagy-szerű alkotásokat létesített, melyekhez hasonlókat alig találunk egész Európa történetében.

Hazánkban az átalakulás ugyan 1790-ben kezdődik, de az akkor felmerült eszmék jó ideig csak tervek maradtak, kivitelük a jelen századra várt. A haladás s reformok vágya különösen 1825-től fogva általános; ez óta erősbült a törekvés, hogy alkotmányunk egyrészt az általános emberi s polgári jogok, másrészt Ausztriától való függetlenség alapján nyugodjék. Hazánk művelődéstörtéketének eme korszakában kiváló egyének egész szellemi erejükkel munkáltak a felszabadulás, a haladás s újjászülés procenisában. E férfiak egyike: Széchenyi István, a ki Hitel, Világ, Stadium c. műveiben míg egyrésztől kiméltelenül megtámadja hazánk elavult intézményeit, másrésztől megmutatja az utat s eszközöket melyen s melyekkel a nemzet regenerálni lehet. Kossuth Lajos az eszmék megvalósításának dicső harcosa, ki a népből emelkedvén ki, ismerte a népet, tudta a népben évszázadokon át kevert erőket érvényesíteni, s ki Batthyány Lajossal együtt az ellen-zék élén állván, előkelő szerepet vitt már ekkor. Petőfi Sándor, a szabadság költője, hazafias költeményeivel nagy szolgálatot tett: korholja a gyáva kort, mely némán tűri a rabbilincsek s bizonyosan azt várja, hogy azokat róka a rozsdá egye le; megérteti a nemzetet, hogy joga van a szabadsághoz, mint halnak a vízhez, madárnak a levegőhöz s arra buzdít, hogy szabadságát, ha kell, fegyverrel is vívjá ki. A pesti ifjuság a szabadelvű eszmék terjesztésével, népszerűvé tételével s egy ily eszme megvalósításával szerzett magának hervadhatatlan babért. A kitűnő hazafiak egész serege egyesült etövel egy célért küzd, a mihez az alkalom is kedvező volt. A Szajna partján harmadszor szólalt meg a francia kakas s lángba borult egész Európa. Ismét ott hirdették az új evangéliumot: a szabadság, egyenlőség s testvérség eszméit. 1848. február 24-én kitört a francia forradalom s a szabadság tavaszi lehelete átjárta egész Európát, minden szívet lelkesedésre gyújtott, minden szemben örömkönnnyeket fakasztott. A párisi forradalmat követte március 13-án a bécsi forrongás, mely elfizte a rettegett Metternich herceget, a ki a szabad eszmék terjedésének erős gátja volt. A magyar rendek ez időben Pozsonyban országgyűlésen voltak. Az alsóházban gyűlés volt, midőn a bécsi forradalom híre odaérkezett. Kossuth meghatott hangon szólt arról, örömrivalgás s tapsvihar követte szavait. „Megrázkódott a világ — így

szólt a töb-
jutott, azo-
maknak h-
nézve a g-
sorsával j-
A tanácsk-
a királyho-
alkotmány-
dek is elf-
14-én nag-
rendezett
Lajost úg-
endő min-
Bécsbe a
küldöttség
nyujtsa.

A Po-
ságba hoz-
mely az o-
selte, han-
alsóház fe-
tokba sor-
a szabad-
detik: Pe-
dörgi; a
vezérelve
vonul s c-
magyar-
bilincseit
szabad! I-
lékü előtt
ság — irt-
ról a bilin-
képzolje,
nemzetne-
napján, n-
zöllek tég-
üdvözölle-
volt fajda-
Tudjuk, é-
nemzet é-
hisz ez te-
elengedhe-
olyan mi-
világosság-
kevesbbé
kifejezett
szellemét
nemesség-
ról s ozo-
tagját ne-
fejlődés-
gos osztá-
haszon, a-
nem dolg-
magyar r-
napra sz-
kényszer-
gyümölcs-
hirtokába-
mert nem

szólt a többi közt — s nekünk roppant feladat jutott, azon feladat, hogy a megindult mozgalmaknak hazánkban is mutatkozó terjedésére nézve a gyéplő kezünkben maradjon. A haza sorsával játszák, a ki nem arra intézi figyelmét. A tanácskozások folyamán az alsóház elfogadta a királyhoz intézendő feliratot, mely hazánknak alkotmányt kér. Némi ellenállás után a főrendek is elfogadták azt, mire Pozsony március 14-én nagy ünnepet ül és Kossuth a tiszteletére rendezett fáklyászene alkalmával Batthyány Lajost úgy mutatja be, mint Magyarország leendő miniszterelnökét. Március 15-én indult el Bécsbe a nádor vezetése alatt a 72 tagból álló küldöttség, hogy a királynak a feliratot átnyújtsa.

A Pozsonyban történtek Pestet is izgatottságba hozták s az ifjuság oly mozgalmat indított, mely az országgyűlés törekvéseit nemcsak helyeselte, hanem felül is multa. Az ifjuságnak az alsóház felirata értelmében szerkesztett s pontokba sorozott kiáltványát március 15-én reggel a szabad eszmédert lelkesülő tömeg előtt kihirdetik: Petőfi Talpra magyar-ját a nép szívébe dörge; a lelkesült néptömeg egy gondolatot vezérelve a Landerer és Heckenast nyomda elé vonul s cenzura nélkül kinyomatja a Talpra magyar-t s a proclamatíót és ezzel a censura bilincseit önmaga tépte szét. Ekkor lett a sajtó szabad! Ez tehát e nap műve s azért örökem lékü előttünk. „Ma született a magyar szabadság — írta Petőfi — mert ma esett le a sajtóról a bilincs. Vagy van olyan együgyű, aki azt képzelje, hogy szabad sajtó nélkül lehet bármily nemzetnek szabadsága? Üdvöz légy, születések napján, magyar szabadság! Először is én üdvözöllek téged, ki imádkoztam és küzdöttem érte, üdvözöllek oly magas örömmel, a milyen mely volt fájdalomam, midőn nélkülöztünk tégedet.” Tudjuk, érezzük, mily szükséges, fontos, az egész nemzet életére kiható hatalom a szabad sajtó, hisz ez terjeszti az eszméket, ez a közművelődés elengedhetetlen s nélkülözhetetlen tényezője: olyan mint a napsugár, mindenhová behatol világosságával, életet s termékenyít. De nem kevésbbé fontosak a proklamáció pontjaiban kifejezett, a szabadság, egyenlőség és testvériség szellemétől áthatott elvek. Mindenekelőtt a nemesség lemondási, kizárólagos politikai jogairól s ezek részesévé fogadja a haza minden tagját nemzetiség s valláskülönbség nélkül. A fejlődésnek legnagyobb akadály a kiváltságos osztály létezése: ezé volt minden jog és haszon, a másiké minden teher s kötelesség; az nem dolgozik, hiszen „a paraszté a dolog, én magyar nemes vagyok” és e mellett napról napra szegényedik, a nép zöme pedig csak kényszer munkát végez, mert fáradságának gyümölcsét nem ő élvezi; a nemes a vagyon birtokában nem törődik szellemi kiképzésével, mert nem szorult rá, míg a másiknak hiában

van szellemi ereje, hisz ennek hasznát nem veheti. — A kiáltvány továbbá felelős miniszteriumot s képviseleti alapon országgyűlést sürget, tehát az egész nemzetet bevinni az ország ügyeinek intézésébe. Kívánja a különböző vallásfelekezetek egyenjogúsítását, a melyek nem léte a multban sok viszálykodás kútforrása volt. Kimondja a közös teherviselést, hogy ezentúl ne csak a föld szegény népe, hanem kivétel nélkül mindenki vagyona s jövőelme szerint adózzék. Megszünteti a törvény előtti különbséget, a mivel felszabadítja a lekötve tartott erőket, mindenkit feljogosít egyéni tehetségeinek érvényesítésére s egy jobb sorsot érdemelt nemzet felviragoztatásán való munkálásra. A robotot megszünteti s jogot ad a jobbágyságnak földbirtokok szerzésére. Óhajtja a nemzeti bankot, a katonaságnak a magyar alkotmányra való felkészítését, a politikai vétségek miatt elítélteknek szabadon bocsátatását, s a két testvérország politikai egyesítését.

A március 15-én hirdett eszmék még az év folyamán nagyrészből törvényekké váltak. A pozsonyi küldöttséget a bécsi polgárok az alkotmánybirtokának első mámorában a leglelkesebben üdvözölték, hiszen célban és törekvésben rokonok voltak, hiszen a bécsiek még elismeréssel is tartoztak a magyarnak, mert Kossuth nemcsak hazánk, hanem Ausztria részére is sürgette az alkotmányt akkor, midőn a jámbor bécsi nyárspolgárok arra gondolni is alig mertek. V. Ferdinánd király a küldöttséget kegyesen fogadta s a felirat kívánalmainak teljesítését megígérte. Azonban a reakció a nemzet ellen ismét sikra szállt s csak István nádor határozott fellépésének köszönhető, hogy a felirat kudarcot nem vallott. A király márc 17-én kelt s a nádorhoz intézett kéziratában kijelenti, hogy kész a nemzet kívánságait teljesíteni; egyszermind megbizta őt a miniszteri állásokra alkalmas egyének ajánlásával s célszerű törvényjavaslatok szerkesztésével. A nádor Batthyányt kinevezte miniszterelnökké, aki a miniszteriumot megalakítván, lázasan folyt a javaslatok elkészítésének munkája. Azonban a feliratnak királyi jóváhagyása sokáig késett, a mi az egész országban, de különösen Pesten az izgatottságot nagy mértékben növelte, különösen az a hír, hogy a király nem hajlandó a kért megerősítést megadni. A nemzet ismét István nádorba helyezte bizalmát és méltán, mert a nádor a kívánalmakat teljesítő s megerősítő kir. kéziratral márc. 31-én Pozsonyba érkezett. Az országgyűlés ünnepies bezárása április 11-én történt. Megjelentek a király, a királyné, Ferenc Károly és Ferenc József főhercegek. A szentesített törvényeket a király e szavakkal nyújtotta át a nádornak: „Hű magyar nemzetemnek szívemből óhajtom boldogságát, mert abban találok fel a magamét is. A mit tehát ennek elérésére tőlem kívánt a nemzet, nemcsak teljesítettem, hanem királyi

szavammal erősítve, ezennel általadom is neked, kedves öcsém s általad az egész nemzetnek, úgy mint a kinek hítségében leli szívem legtöbb vigasztalását s boldogságát." A király szavait kitérő lelkesedés követte, hiszen végre lehullottak a rabláncok, melyek annyi századon át lenyűgözve tartották a nemzetet fejlődésében. Most lett a magyar nemzet igazán egésszé, egységessé, maga egészében szabaddá, minden tagja egyenlővé, úgy, hogy ettől fogva mindenki a szabadság kebelén munkálhatott egy érzéssel, közös akarattal, egyesült erővel az édes hazá felvirágoztatására, a lakosok közös boldogulására. S a nemzet sietett is pótolni évszázadok mulasztásait; minden erejével, egész lelkesülésével fogott a munkához s nem sokára a politika, ipar, kereskedés, a szellemi téren, szóval mindenütt szembetűnő a haladás és így beteljesült Széchenyi jóslata: Magyarország nem volt, hanem lesz!

Tisztelt ünneplő közönség! „A márciusi napok nem ember műve. Az örökké való Istené!” (Kossuth.) Nemzetünk történetében ez a legfontosabb korszak, mert hazánk teljesen átalakult, új életet kezd, megifjodott, modern, öntudatos nemzeti életet. Azonban a fejlődésnek megállapodni nem szabad, mert ha ez bekövetkezik, akkor már a hanyatlás s visszaesés jelei mutatkoznak. Rajtunk van most a sor, hogy hazánk javára munkálkodjunk. Mindenki előtt ott van a tér, melyen — ha tisztét minden tekintetben teljesíti — leróta kötelességét hazája iránt is, mert igaza van Kőlcseynek: „A haza jövője nem attól függ, hogy a közélet mezején sokan tündököljenek, hanem attól, hogy szűkebb körében mindenki hiven teljesítse kötelességét.” Merítsünk erőt a múltból, vegyünk példát a nemzet nagy munkásaitól, hogy mi is

hazánkért élni tudjunk, hogy mi is e hazát teljes épségében utódainknak átadhassuk. Mély hazafiúi érzet, mely nem az ajkon van, hanem a szívben és tettekben nyilvánul, a szabadság szeretete, a nemzetiséghez való erős ragaszkodás lelkesítsenek bennünket, ezek az érzelmek, melyek nemzetünket a legváltóságosabb körülmények között is fenntartották s melyekről mondja Eötvös, hogy azok nagyobb mértékével ajándékozta meg az isteni gondviselés a magyart, midőn küzdelemre terepeltte. Istápoljuk ez erényeket, mert ha azok megszűnnek keblünkben élni, hazánk is megdől. Mint az ősök, egy célért: hazánk javára egyesítsük habár parányi erőnket is, mert, „Mit ér egy csep viz? De millióként egyesült cseppek megdöbentő erőt fejtenek ki.” (Kőlcsey) A haza mindenek előtt! Ez elv lebegjen folyton szemünk előtt, ez melegeitse állandóan keblünket s vezérelje tettünket. Ne felejtsük el a multat, hálás kegyelettel őrizzük nagyjaink emlékét, jól megértvén azt, hogy a mely nemzet nagyjait nem tiszteli, nem méltó hozzájuk.

Ezen a félszázados ünnepen adjunk hálát a Mindenhatónak, a ki hazánkat annyi balszerencse közt ezredévben át fenntartotta. Rebegjünk hálát nagynevű ősainknak, a kik hazafias s kitartó munkásságának köszönjük jólétünket Szívünk mélyéből szálljon a kérő ima a magyarok Istenéhez: Add, hogy e sokat szenvedett nemzet édes hazánk földjén a szabadság, egyenlőség s testvériség áldásai között örök legyen! Add Istenünk, hogy szabadságunk, alkotmányunk legfőbb öre: felséges királyunk, hazánk védőasszonya: felséges királynénk a hí magyar nemzet boldogítására, öröme soká, igen soká éljenek!

Kik élnek még ?

A ma ötven éve fölkelt napnak sugarai ragyogják be a jubileum évét. Ragyogásuk ráesik azokra az alakokra, akik mint a nagy idők részesei, kigyulladt arccal, szemökben most is lángoló tüzzel, s szívökben ihlettel, lelkesedéssel beszélnek a nagy napokról, a véres tusákról! S amint előadás közben nőttön nő a szív lángja, úgy nő az én csodálatom, tiszteletem s kegyeletem irántuk. Ezeknek a benső érzelmeknek adok nyílt kifejezést, midőn ma a márciusi vívmányok hősvédőinek szentelem az alábbi sorokat. Legyenek ezek a sorok az a koszorú, mellyel a *Sümeg és Vidéke* adózik azoknak a 48-as dicső honvédeknek, akiknek megengedte a magyarok Istene, hogy üdvözölhessék a szabadság hajnalhasadásának ötven éves fordulóját.

Bogyay Kálmán. Az 56. zászlóalj.

Micsoda nagy idők voltak azok!

A hazaszeretet tüze megragadta a gyermekemberek kebelét s e szent tüztől lelkesítve esküdtek a csaták véres zászlói alá.

1848-ban július végén a keszthelyi Georgikon hallgatói, mint annyi más intézeté, önként beálltak a zalai 47-ik önk. zászlóaljba a haza védelmére. Bogyay mint 16 éves ifju előbb hazatért szüleihez, s innen a nemzet őrséghez vonult be, melynek őrnagya *Batthyány Károly* gróf volt Z.-Szt.-Grótról, századosa *Farkas Károly*, főhadnagya *Horváth Pál*, míg *Furancsics és Zó* alhadnagyk voltak. Midőn pedig *Percei Mór* a zalai 56-ik zászlóaljat október 18-án megalakította, a lelkesült ifju önként beállt és

szakaszkap
alj őrnagy
méthy volt

Bogyay
56-ik zászló
melletti tá
volt, hogy
gyénket m
országban
tartsa, am
sikerült is
hazánkba,
geihez csá
a szerencs

Az it
zászlóalj S
ber utoljára
csatlakozta
móri csatá
át Duna P
Dömsödre
tartottak a
emlékezet
át Török-S
tet újból
tavaszi ha
nokon, Ká
szai lid é
Tisza-Füre

A ka
vonták vo
megjegyzé
tábor, va
rogtak. Ne
kapott 5
semmit.

Mező
értek ide,
tábor szét
dékét. Eg
56-ik zászló
Mórhoz s
zászlóaljja
Csakugya
tig a mie
beálltával
másnap T

Az i
metek ág
oly szeren
tult el. K
Rálöttek
után ellen
viszonozt
tést elosz

Isas
vettek ré
állást s in
pülését, m

szakaszkapitány lett őrmesteri ranggal. E zászlóalj őrnagyja *Kisfaludy Mór*, kapitánya *Kecske-méthy* volt.

Bogyay elbeszélése hű képét nyújtja az 56-ik zászlóalj életének. Kezdetben a Mura melletti táborozásban vett részt, melynek célja volt, hogy az ellenségtől a Muraközt és várme-gyénket megszabadítsa s a Horvát- és Stájer-országban levő ellenséget a betöréstől vissza-tartsa, ami *Percel Mór* tábornoknak fényesen sikerült is. Midőn *Windischgrätz Alfréd* betört hazánkba, *Percel* parancsot kapott, hogy *Görgei*hez csatlakozzék. *Percel Pápanak*, *Kis-Bérnek* a szerencsétlen csata színhelyére, *Mórra* vonult.

Az itt maradt tartalék, benne az 56-ik zászlóalj *Szekulics* ezredes vezetése alatt, december utoljában indult meg, szintén a főszerep-höz csatlakozandó. Veszprém-ben vették hírt a móri csatának, mire *Lepsénybe*, majd *Sárasdon* át *Duna-Pentelére* s itt átkelvé a *Duna* jegén *Dömsödre* vonultak. Itt pár heti gyakorlatot tartottak abban a nagy hidegben, mely maig is emlékeztet. Innen *Cegléd*, *Abony*, *Szolnok*on át *Török-Szent-Miklósrá* húzódtak, hol pár he-tet újból gyakorlattal töltöttek, készülvén a tavaszi hadjáratra. Eközben megfordultak *Szol-nokon*, *Karcag*on s *Kenderes* érintésével a ti-zsai lid és a *Poroszló* felőli töltés őrzésére *Tisza-Füredre* rendeltettek.

A kápolnai ütközet után *Mező-Kövesdre* vonták össze a magyar sereget, *Bogyay* megjegyzi, hogy itt látta a legszebb magyar táborát, vagy 60.000 embert. De sokat sanya-rogtak. Nem volt élelem. Egy-egy ember alig kapott 5-6 falat kenyeret és — egyebet semmit.

Mező-Kövesdről *Egerfarmosra* mentek. Alig értek ide, megszólaltak az ellenség ágyúi. A tábor szétszórta lévén, futásban keresett mene-déket. *Egerfarmos*nak nyugati részén állott az 56-ik zászlóalj. *Szekulics* odanyargal *Kisfaludy Mór*hoz s harsányan kiáltja: — *Baratom, a te zászlóaljadat föl kell áldozni, a többi meneküljön.* Csakugyan kibontakozik egy *divisio* dsidás, es-tig a mieinkkel farkas szemet néz, majd az est beálltával zászlóaljunk visszahúzódik *Poroszlóra*, másnap *Tisza-Füredre*.

Az isaszegi ütközetben a zászlóaljunk a né-metek ágyúi előtt alig 50 lépésre vonult fel s oly szerencsésen, hogy egy ember sem pusztult el. Később az erdőben konfuzio támadt. Rálöttek a *Wasa-ezredre*, akiket fehér szíjjuk után ellenségnek vélték. Ezek megharagudva, viszonozták a tüzelést, míg sikerült a félreér-tést eloszlatni.

Isaszeg után *Buda várának* ostromában vettek részt. A *Gellérthegy* oldalában foglaltak állást s innen nézték a 120 fontos bombák re-pülését, melyekkel a kegyetlen *Hency Pest* vá-

rosát lövöldözte. Leirhatatlan érzés fogta el keblőket, midőn e vandalizmust látniok kellett. Ostrom közben a zászlóalj a *Neugebaudeba* vezényelték. Egy része a térparancsnokság szolgálatát végezte, másik részöket pedig a csepeli hajóhid őrizetére rendelték, mert *Hency* ezt éjnek idején szurkos csónakokkal felgyújtani akarta. Midőn innen visszatértek, hallották az örömhirt, hogy a várat vitéz honvédeink be-vették, amiben a zászlóaljbeli bajtársaknak fényes része volt.

A budavári remek fegyvertény után *Vác*, *Esztergom*, *Komárom*, *Guta* érintésével *Érsekuj-várra* vonult a zászlóalj. Itt kapta meg *Bogyay* tiszti kinevezését, mely május 15-ről kelt. Most a csallóköz-vidéki majd szerencsés, majd szeren-csétlen ütközetek következtek melyekben elő-ször találkoztak a muszka hadakkal. *Peterd* (*Kisfaludy Mór* fényes fegyvertényének színhelye) *Zsigárd*, *Királyháza* községeknél vívott változó ütközeteknél oly heves puská és gránáttűzbe keveredtek, hogy sokan életükkel fizettek haza és szabadság szeretetükért. A *Gutánál* az elő-űrsőkkel vívott *Kemény tusa* után *Komárom* felé koncentráltak. A két napig tartó ácsi csa-tában elvesztették őrnagyukat *Okolicsányi Fősse-fet*. *Bogyainak* fejről egy gránátdarab lesöpörte sapkáját s ezen alapos lyukat ütött.

Görgey húzódtott vissza — *Világos* felé. Az 56-ik zászlóalj *Komáromba* vezényelték, hol *Wiszhidenszky* őrnagy vezetése alatt az úgyne-vezett *Kossuth-vonal* őrizetével voltak megbizva. *Augusztus 3-án* résztvettek abban a sze-rencsés kirohanásban, amelyben három milliónál több értéket foglaltak el s több ezer embert lefegyvereztek.

Midőn a várórség egy része *Győr* és *Vesz-prém* felé ismét kitért, találkoztak *Nasslopy* szabadsapatával. A sereg kiegészítésére még ujoncokat szedtek, míg egyszer csak kapják a hírt a világosi szomorú katasztrófáról. A hirre a sereg visszahúzódtott. Azután megkezdődtek az alkudozások. Az utolsó hadi tanácskozásban *Bogyay* is, mint kirendelt tiszt, résztvett. Mint-hogy a tanács belátta, hogy a nemzet sorsáú immár segíteni nem lehet, a fegyvert, amelyet annyi dicsőséggel hordoztak, letették.

Bógor Antal.

Sümegen született. 22 éves korában az 56-ik zászlóalj katonája lett s résztvett ennek fentebb leirt mozgalmában. Azonban *Buda ostroma* után egy más, új ezredbe került s *Görgey* táborában szolgált egész *Világosig*. A másod-ik váci ütközetben hónalján egy golyó érte, de nagyobb sebet nem okozott. *Világostól* hazake-rülve, *Egerszegen* besorozta a német s 10 évig szolgált. Most vejenél él Sümegen.

Csiszár József.

Szintén Sümegen született. Mint 18 éves ifjút megragadta a nagy idők heve s önként állt be az 56-ik zászlóaljba. Az alföldön folytatott téli gyakorlatokon megbetegedvén, a debreceni kórházba szállították. Budaostromában már már mint tizedes vett részt. A csallóközi ütközetek alkalmával egy dsidás combján megsebezte. Komáromból mentő levéllel hazaérkezett, de őt is besorozták a 48-ik ezredbe. 10 évet és 3 hónapot szolgált az osztrák armádiában. Jelenleg Sümegen él s városi képviselő.

Fülöp Pál.

1829-ben Hajmáskéren született. 1848-ban besorozták. Résztvett Görgeynek felső magyarországi visszavonulásában, jelen volt Kápolnánál, Buda ostrománál s Görgeynek egyéb csatáiban egész a világosi fegyverletélig. Ezután az alföldön T. Fűrednek bolyongva tartott szülőföldje felé, de a Tisza vidékén elcsipték, Pestre szállították és besorozták a Schwarzenberg gyalogezredbe, melyben 10 éven túl szolgált. 1880 óta Sümegen él, 3 frt honvédegyélt kap havonként s mint szegény napszámos keresi kenyerét.

Hegyi Lőrinc.

Csabrendeki születés. 1848 adventjében mint 18 éves ifjút sorozták be Sümegen. A sorozás a püspöki rezidenciában volt. Sapkát köpenyt kapott s vitték föl Budapestre. A telet az alföldi táborozásban töltötte, résztvett a szolnoki, ceglédi, kápolnai, váci ütközetekben és Buda bevételében. A csallóköznel vívott csaták egyikéhez délben érkeztek, a menetekben kifáradva. Itt találkoztak első ízben orosz katonasággal, akiknek ágyui visszavonulásra kényszerítették őket. Áthúzódva Komáromnak, résztvett ácsi, majd a váci ütközetekben. Utóbbiban egy golyó hónalját csiszolta, de nagyobb sérülést nem okozott. Világos után két napig a muszkák kísérték több társával, de sikerült megszöknie s hazajött Rendekre. Mint szorgalmas iparos él városunkban.

Hochschild József.

Sümegen 18 éves korában besorozták az 56-ik zászlóaljba s résztvett ennek minden fent részletezett tényében, míg Komáromból hazabocsátották. Most sümegi földmives.

Joachimsthal István.

Devecserben született 1826-ban, ahol 1848. nyarán a 98-ik zászlóaljba lépett be. Ennek

ezredese *Eszterházy* Pál, őrnagya *Alvinci*, századosa *Vay Géza* báró volt. Az ügyes és szolgálatkész ifju egy hónapi katonáskodás után tizedes lett. A haza iránti kötelességét mint a komáromi őrség egyik katonája teljesítette. Komáromból az elbocsátóval hazajöve, Sümegen telepedett le s „miniszter bácsik” „polgártársai” részéről köztisztelőnek örvend.

Joós István.

1829-ben született. Keszthelyen sorozták be 1849-ben s a 47-ik zászlóaljba osztották be. A világosi fegyverletétel után Aradra kísérték, besorozták és Bécsbe szállították, ahol az 5-ik huszárezredbe helyezték. A császáriaknál 10 évet 3 hónapot és 21 napot szolgált.

Kondor József.

1829-ben, *március 15-én* született Szegváron. 1848. őszén, midőn a horvátok zavargása miatt a badacsonyi szüretet is korábban tartották, nehogy a „testvérek” szüreteljék le a drága fürtöket. Persaics urasággal a badacsonyi szüretre jöttek hazafelé. A tapolcai városház előtt nagy népgyülekezet volt. Persaics megállította a kocsit s kérde: — Mit csináltak itt? — Vízitálnak, volt a válasz. Erre az ifju leugrott a kocsiról s odaszól Persaicsnak: — No engem akkor nem látnak többet, mondja meg édes anyámnak, beálltam katonának. A sorozó bizottság kérdezte: — Mit akar? — Katona akarok lenni! — No, ilyen legények kellenek. Besorozták, vitték Egerszegre s innen Lendvára. Nov. 8-án már résztvett a fridaui véres csatában, melyben Percel alaposan elverte Burits tábornokot. Ez ütközetben a zalai zászlóalj rendkívül kitüntette magát. Percel így nyilatkozott róla: — „Különösen ki kell emelnem Szekulics őrnagyot és a parancsa alatt álló Zrínyi zászlóaljnak szinte bámulásig terjedő harcias bátorságát, mely még a hőrekon álló ellenséges ágyuk tüzelésétől sem rettenve meg, azokat szuronyt szegezve üz el erős állásukból.” Ifju honvédunk résztvett a moóri, ceglédi, kápolnai, tápió-bicskei csatákban, buda ostromában. Nagy-Sallónál súlyos sebet kapott. Láb-szár-csontját összezúzta egy golyó. A súlyosan sebesültet a nyitrai kórházba szállították. Most is hálás szívvel gondol arra a gondos ápolásra, amelyben Nyitra városa részesítette. Nov. 19-én két mankón hagyta ott a kórházat s megindult a hidegben, rossz lábával haza felé. Ez ut szenvedései jobban megtörték, mint a sok táborozás, bár a nép szívesen segített a sebesült honvédet. Kutason megoetogedett s másfél hétig nyomta vendéglátó gazdájának ágyát, aki az ottani tisztelettel együtt valódi szeretettel ápolta, gondozta. Érdekes eset történt vele

Érsekújváron egyik asztalig részlete. Mikor ez elébe s vendégei kamar 2 részére. Évek óta

Mi zászlóalj zalameg lig részt János ez alatt a résekben. Sarkadr osztráko Bécsben évet és Ko vivta át magi j nem ka

Ez hajclun harcolt lochon beállt a esemény nagy ve század Csernov őrsereg ismeret ott volt zetben. Ott vol 700 ko nyomda átadta őrségbe szándá szárral Szalcbu új haza urodaln Nándor

R önként

Érsekújváron. Bebecelve a vendéglőbe, leült egyik asztaloknál s egy meszely bort kért. A vendégek egyike megkérdezte sorát-baját. Mikor erről értesült, az úr tányérát helyezte elébe s ebbe egy forintot tett. A vendéglő többi vendégei szó nélkül követték a példát s csak-kamar 25 frt. gyűlt össze a sebesült honvéd részére. 49-ben kapott sebe máig is megkinozza. Évek óta városunk birája.

Kosár József.

Mint 19 éves ifju önként állt be a 47-ik zászlóaljba s ennek minden ütközetében a — zalamegyei Letenyétől a világosi fegyverletélig résztvett. Mint mondja, zászlóaljuk *Mariassy* János ezredes és *Inkey* Kámár őrnagy vezetése alatt a legelső egyike volt buda ostrománál a réseken. Világos után a muszkák társaival együtt Sarkadra, Gyulára kísérték. Emitt átvették az osztrákok, Aradra kísérték és itt besorozták. Bécsben beosztották a 48-ik gyalogezredbe s 11 évet és 7 hónapot szolgált a császáriknál.

Kondor Józseffel és Kosár Józseffel együtt vívta át a szabadságharcot *Fabián László* sümegi járásbírói irnok is. Tőle adatokat nem kaphattam.

Kremsmer Vencel.

Ez öreg honvéd előtt kettős tisztelettel hajljunk meg, mert mint idegen ország szülőtte harcolt a magyar ügyért. A csehországi Beriochon 1830-ban született, s 16 éves korában beállt a VIII. Koburg-huszárezredbe. A 48-as események Tarnopolban érték. Teleky főhadnagy vezetése alatt megszökött az egész huszárszázad s az idegenajku Kremsmer velök tartott. Csernovicon, N.-Bányán át Pestre érkeztek s az őrsereggei vonultak Schwehat felé. Görgeynek ismeretes visszavonulásában Windischgrätz elöl ott volt s résztvett a selmechánya melletti ütközetben. Vegigküzdötte az egész szabadságharcot. Ott volt abban a csapatban, amelyik Szeferdről 700 kocsis ruhát, fegyvert, s ezek között a pénznymondát is szállította Aradra. Midőn Dam, nich átadta az oroszoknak a várát, ő is ott volt az őrségben. Az osztrák besorozta, később udvari zsendár lett 1864. április havában Miksa császárral kiment Mexikóba. 1867-ben jött haza s Szaleburgban végképpen elbocsátották. Hazajött új hazájába s Eszterháznak csákvári és egyéb urodalmáiban szolgált. Most Sümegen él s Deym Nándortól 80 frt évi nyugdíjat élvez.

Németh János.

Rábahidvégén 1829-ben született. Vasváron önként állt be a 23-ik zászlóaljba. Sopronba,

majd Győrbe vitték, ahol katonaruhát kapott. Első utjok Parndorfra történt, s résztvett a parndorfi ütközetben. Ott volt minden ütközetben, amelyet Görgey az osztrákkal és oroszokkal vívott. A mezőkőveski csatában sebet kapott miből az egri kórházban gyógyították ki. A világosi fegyverletétel után Schwarz nevű doktorral jött egész Tapolecáig, ahol a doktor otthagya. Hazatérve, besorozták s 8 évet szolgált még Csehországban és Galiciában. Itthon pandur, majd börtönőr lett és csakély nyugdíjából él feleségével együtt.

Olasz Ferenc.

Sümegen 1827-ben született. 1848-ban besorozták az 56-ik zászlóaljba. A királyszeiki csatában egy golyó combjába furdott. Mint sebesült Komáromba, majd a Budapestre s végül a Buda melletti Kis-Cellbe szállították. Később Szentkirályi Mór 4 hónapig kegyelomból tartotta s ekkor használta a Sáros fürdőt, de teljesen csak itthon egyenesedett ki lába, amidőn elvethette a mankót, amelyet 3 évig hordott. Sümegi földmives.

Papp Ferenc.

Sümegen született s ugyanitt vagy 20 éves korában besorozták az egyik zalai zászlóaljba s ennek minden viselt dolgában résztvett, míg Világosnál letette a fegyvert. Ezután az osztrákok elfogták s Budára kísérték és besorozták. 12 évet szolgált a „császáriknál”. A csallóközi egyik csatában összevagdalták. Mindkét csukiján ott vannak a seborradások, mint hosszú vastag kigyók, egy vágás pedig szájától majd füléig érte. Ott az emléke ma is öreg arcán.

És a mit most írok, attól úgy elszorul a szívem, úgy reszket a toll kezemben. Halljátok ti, akik a 48-as heroszi küzdelemnek eredményét élvezitek, halljátok, ez a 70 éves agg, aki a szabadságharc nagy küzdelmének jeleit ott hordja testén, ez a 48-as honvéd — kéregetéssel keresi mindennapi kenyerét, Az a kenyérért esdő száj az ő dicsége, de a ti szegyenetek. Van-e szivetek? Ha van, lemossatok e szegyent.

Pavonich Antal.

1848-ban tanuló volt Veszprémben. Mikor hazajött Sümegre, őt is elkapta az ifju hév s beállt önként az 56-ik zászlóaljba. A 16 éves kis katonát azonnal káplárrá tették és mint címzetes őrmester küzdötte végig a nagy harcot, A csallóközi szeli csatában, ahol előrsül állott társaival, rájuk törtek nagy erővel a vasasok s

itt keze feje vastag husán hatalmas vágást kapott, amint parirozta a német kardcsapását. Emléke ott van maig is. Hej, be sok sok zalai vér öntözte ekkor az édes haza földjét! Mint mondja, vagy 600-an estek el ebben a tusában. Komáromból jött haza. Jelenleg mint nyugalmazott jegyző él Sümegen.

Rudolf Ede.

Abból a derék szepesi száz népből való, akinek lelke összeforrta a magyar nemzetével. 1831-ben Szepes Olasziban született Két ízben nemzetőr volt. Kassánál szétrebbent Schlikk előtt a gyakorlatlan sereg s hazaszéledt. Január-kan 14 napig várta a szepesi nemzetörök az ellenséget, fenn Árvamegyében, s mikor ez nem mutatkozott, ismét hazatértek. Ezután Rudolf egy guerilla-csapatba állt, ezzel Debrecenig jutva éppen az ütközet alatt a honvédekhez csatlakoztak. Vezetőjük Kornidesz volt. A világi fegyverletétel után hazatért. Az oroszok vagy 40-ed magával elfogták őket. Szerencsésükre valami Polner nevű finn születésű kapitány pártjukat fogta, az éhes hadfiaknak enni adott s másnap elbocsátotta őket. Hazaérkezve őt is a sorozó bizottság elé állították, de megmenekült. Jelenleg sümegi lakos, s a könyvkötő ipart űzi.

Róza Imre.

1828-ban, aug. 10-én született Sümegen. 1848-ban az 56. zászlóaljba sorozták be s résztvett ennek harcaiban. Komáromból hazatérve, besorozták s 8 évig és 8 hónapig szolgált.

Vég Antal.

Szintén sümegi születés. Először nemzetőr volt, később a Percel-alakította 56-ik zászlóaljba sorozták be, melynek tagjait a 47. zászlóaljbeliek cédulásoknak nevezik. Budaostrománál ruháját és bőrét horzsolta a golyó, az ácsi csatában pedig két lábujját érte lövés. Komáromból mentő levéllel hazajött s azóta Sümegen él, mint földműves.

Tizennyolcan élnek tehát városunkban a névtelen hősök közül. Sok igen érdekes apró részlet, kisebb epizód, élmény maradt tollamban, mert ezek leírása kötetet igényelne. Szárazon, röviden irtam le krónikájukat. Hisz a nemzet régen megfonta a dicsőség koszoruját számukra, céloim csak az volt, hogy erre a koszorura felhívjam a figyelmet ma, midőn ünnepet rendezünk a névtelen hősök emlékének is.

Legyenek áldottak!

Közl: Éles Károly.

F é l s z á z a d.

Írta: Pinter György.

Dicsőségben, gyászban lefutott félszázad,
Elmerengve nézek sírodon utánad;
A honfi büszkeség s néma fájdalomnak
Meggzített könnyei szememben ragyognak.

Ötven éve annak, hogy te megszülettél,
S a szolgai ének szép hűnala lettél;
E drága virradat sugarival volt a
Tizenkilencedik század negyvennyolca.

Sötét ében fátyla nem lüngölhet jobban,
S fényesebben villám soha ki nem lobban,
Mint a honfi keble . . . s szemében a szikra,
Hogy a költő lantja eskü-szóra hívta.

Megesküdtek ekkor, hogy rabok nem lesznek,
Inkább a harcmezőn szászor eivéznek . . .
És a szabadságra a szent egyenlőség
S testvériség elvét koronául szőtték.

Oh dicső március, szép tavasz kezdete,
Nemesak ibolyáddal lett e föld most tele;
Ott égett az arcon az egész hazába,
Egyszerre az öröm pirosuló rózsája!

Hogy ezen virágok vérrózsává lettek
S hullottak a keblén rónának és bérencék . . .
Kit vádoljunk ezért? Mindent ki okozta?
— Oh, ne kérdezzétek, fátvolt a multakra!

Veszélyben a haza . . . megérté a nemzet
Mely több századon át sokat, sokat szenvedt . . .
Igy mint egy félisten harcolt a nép végig,
Bámulta a világ, magasztalta égig.

Hova jutsz te hazám, ma már te hol volnál,
Ha habérod elér tovább Világosnál?!
Mégis nagy dicsőség, mert tiszteres ellen
Volt képes csak arra, hogy téged leverjen.

Oh gyászok mély gyásza: rémuralom napja,
Hallottai fatyolod mért borult e honra?!
S ugy is elég honfi elhalt a csatákon,
Mért kellett hogy haljon még a tizenhárom?

S nőttönött a zsarnok zord kegyetlensége,
Pedig győzelmet is mással hajta végre,
Börtön és bitófa napról napra járta,
Napról-napra nőtt a váltáság Golgotája.

Azt hittük sokáig, többé a magyarnak
Egén a csillagok sohasem ragyognak . . .
Elenyészünk vegkép mindnyáján e houbá;
Hogy sirunkon sem áll temetői feje . . .

De bármily sötét is a föld éjszakája,
Kell, hogy jöjjön egykor piros hajnal rája.
— Mi egünk is végre lassankint derengett,
Sötét romok ormán reménycsillag rezgett.

És ha már szép hajnal jő az éjszakára,
Nem marad el bizton fényes napsugára,
— Küzdelem . . . kitartás . . . s Istenben bizalom,
Fölépít e hont a véres romokon,

. . . Dicsőségben, gyászban lefutott félszázad,
Elmerengve nézek sírodon utánad;
A honfi büszkeség s néma fájdalomnak
Meggzített könnyei szememben ragyognak.

Nyomatott Horvát Gábor könyvnyomdájában Sümegen.

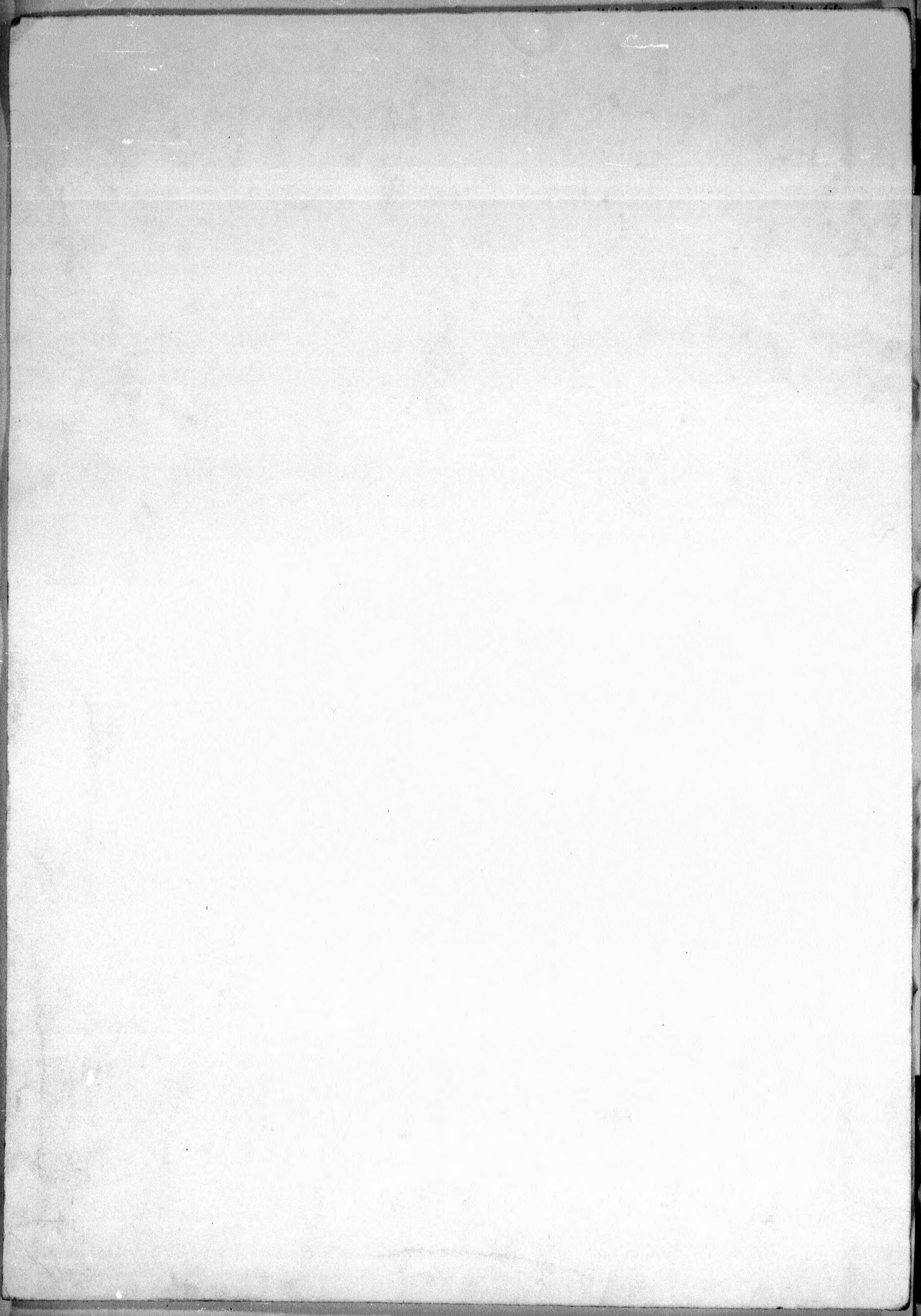
ümegen.
s részt-
zatérve,
ilt.

amzetőr
zlóaljba
zlóaljbe-
románál
icsi csa-
márom-
egen él,

kban a
s apró
lamban,
zárason,
nemzet
ámukra,
ira föl-
rende-

Károly.

bizalom,

V

Eg
Fé
Ne

be
ne
az
fia
sz
ke
sz
ba
én

ne
ad
ös
ra
de
ne
ge
jó
bi
te

m
na
m
fe
d
a